

τὸ τυπικὸν καὶ τὴν γραμματικὴν τῶν ἁπτικῶν ἐπιγραφῶν ὑπὸ Meisterhans, καὶ νῦν ἐπιτάξῃ περίληψιν τῶν ἐμπεριεχομένων καὶ κατὰ-λογον τῶν ἐν τῇ γραμματικῇ λέξεων κατὰ τὸ γερμανικὸν σύστημα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Φεβρουαρίου 1887.

Γ. Τσερέπης, καθηγητῆς.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΓΕΡΕΝΗΣ

*Προσθήκη εἰς τὰς σελίδας 362 καὶ 363 τοῦ ἀνὰ χεῖρας
I' Τόμου τοῦ «Παρασσοῦ».*

Παρθένιος Γερένης ὁ Ἀθηναῖος ὁ προστάς τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων τῷ 1737-1766, ἐκλειπτο ἐν τῷ κατὰ κόσμον βίῳ Παναγιώτης ὡς μαρτυροῦσι τὰ διατηρούμενα τετράδια αὐτοῦ σχολικῶν ἐξηγήσεων μετὰ ψυχαγωγίας ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ Ἱεροσολύμων ὡς ἀναγράφει ὁ ἀοιδεὺς Σοφοκλῆς Κ. Οἰκονόμος (Νικολ. Ἀλ. Μαυροκορδάτου, Ψόφος νικοτιανῆς κτλ. Ἐν Βενετίᾳ 1876, σελ. 53-54), οὐχὶ δὲ Κυριακὸς ὡς λέγει ἐν σελ. 362 τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου ὁ γράφων τὰ τῆς οἰκογενείας Λίμπωνα, ἐξ ἧς ἐκ μητρὸς κατήγετο. Κατὰ τὰ εἰθισμένα δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ μεταλλαγή τοῦ ὀνόματος τῶν ἱερωμένων φέρει τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ πρώην αὐτῶν ὀνόματος, ὥστε ἡ τοῦ Οἰκονόμου πληροφορία φαίνεται μοι ἀκριβής· διετέλεσε δὲ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, μεθ' ὃ φαίνεται προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, μεθ' ὃ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἀρχαιοτάτην συνήθειαν προήχθη εἰς τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων τῷ 1739 κατ' Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην (Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν κτλ. ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870, σελ. 344) διαδεχθεὶς εἰς τὸν θρόνον τὸν Μελέτιον (Βενδότη, προσθήκη τῆς Ἐκκλ. Ἱστορ. Μελετίου κτλ. τόμ. 4, σελ. 89), φαίνεται ὅμως ἡ τοῦ Ὑψηλάντου χρονολογία τῆς προβιβάσεως αὐτοῦ ἡμαρτημένη, διότι προήχθη τῷ 1737, προέστη δὲ τοῦ θρόνου μέχρι τοῦ 1766, ὅτε παραλυτικὸς ἤδη ἀπὸ τῆς πρὸ ἐτῶν ἐπιπεσοῦσης αὐτῷ ἀποπληξίας γενόμενος, παρητήθη φαίνεται τοῦ θρόνου (Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 409), τοῦτο δὲ καὶ Καισάριος ὁ Δαπόντες ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ καταλόγῳ ἀναγράφει ὅτι προσδιατρίβων εἰς Ἰάσιον διὰ ζητείας τοῦ θρόνου «... τὸν ἐκατέβη δαμλάς, καὶ ἦλθεν εἰς θάνατον, ἐπικέσθη δὲ ἡ γλῶσσά του, καὶ ἐτρύβιζεν ἕως θανάτου....» (Καισαρ. Δαπόντες, Ἱστορ. Κατάλογ. Σάθια, Μισσιων. Βιβλ. τόμ. γ')

σελ. 98). Φαίνεται δ' ὅτι τὸ πλεῖστον ἐν Κωνσταντινουπόλει διέτριβεν. Ὁ Παρθένιος ἐμερίμνησε περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, πορευθεὶς εἰς τε τὸ Ἰάσιον καὶ Βουκουρέστιαν διὰ ζητείας τοῦ θρόνου ἡγεμονευούσης τῆς οἰκογενείας τῶν Μαυροκορδάτων, τοῦ Ἰωάννου, εἶτα δὲ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου (Καισ. Δαπ. Ἰστ. Κατ. Σάθα, Μεσ. Βιβλ. τόμ. γ', σελ. 98), ἀνανεώσας τὰ χάντι σερίφικα τὰ ἀπολεσθέντα κατὰ τὸν πόλεμον μετὰ Τούρκων καὶ Γερμανῶν διὰ χοτζετίων, ἡ χρονολογία ὅμως τῆς πράξεως ταύτης φαίνεται σκοτεινὴ παρ' Ὑψηλάντη (Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 181). Τῷ δὲ 1757 δι' ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἀφῆρσεν ἀπὸ τοὺς παπιστὰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Βηθλεέμ, Γεθσημανῆ καὶ ἄλλων μερῶν, ὡς ἀνακτῆσας ἐπεκυρώσατο τῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων διὰ χάντι σερίφικων, ἀποτίσας τῷ μὲν μεγάλῳ βεζύρη πουγγία 22 (ἤτοι γρόσια 11,000), τῷ δὲ Ρεῖζ Ἐφέντῃ πουγγία 11 (ἤτοι γρόσια 5,500)· ἐτι δ' ἄρκετὰ ἐδαπάνησεν εἰς τὸν σταλέντα πρὸς ἀφαίρεσιν τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς παπιστὰς καὶ ἀπόδοσιν εἰς τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων, ἀντιπράξαντος τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας εἰς τοῦτο, ὑπισχνουμένου αὐτοῖς 26,000 φλωρία, οὐδὲν ὅμως κατορθώσαντος (Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 375), καὶ περὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ πολλὰ μεριμνήσας ἵνα τοιοῦτον καταστήσῃ τὸν πατριώτην αὐτοῦ Ἐφραίμ, πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ θρόνου εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτοῦ περιωπὴν. Τὰ κατ' αὐτὸν ὁ Ὑψηλάντης, σύγχρονος καὶ φίλος αὐτοῦ διατελέσας, ἐκτενῶς ἀναγράφει (Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 409-410). Περὶ τοῦ Παρθενίου τινὰ ἀναγράφονται ἐν ταῖς Σωζομένοις ἐκκλησιαστικοῖς τοῦ Κ. Οἰκονόμου (τόμ. 6', σελ. 311) καὶ ὁ Σοφοκλῆς Κ. Οἰκονόμος ἐκτενέστερον ἀναγράφει τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῷ Νικολάου Α. Μαυροκορδάτου Ψόγῳ νικοτιανῆς (σελ. 53-55). Σέργιος δ' ὁ Μακραῖος λαμπρὰν μνείαν ποιεῖται τοῦ ἀνδρός. «Παρθένιος πατριάρχης Ἱεροσολύμων, Ἀθηναῖος, ἀνὴρ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὸν ἐρμηνευτικὸν τρόπον τῶν θείων Γραφῶν ἄριστα ἡσκημένος. Διὸ καὶ περιεργόμενος πανταχοῦ διήνοιγε τὰς Γραφὰς ἐρμηνεύων καὶ διδάσκων, ἐστήριζε τοὺς χριστιανοὺς εἰς ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν τῶν ἐπικειμένων θλίψεων, διεθέρμανε τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐκόσμει τὰ ἦθη, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐγένετο ὠφέλιμος, καλλιεργῶν τὴν ἄμπελον τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικῶς, καὶ τὴν εὐλογίαν τῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀδελφοὺς διακονῶν» (Σεργ. Μακραίου, Ἐκκλ. Ἱστορία. Σάθα, Μεσ. Βιβλ. τόμ. γ', σελ. 234). Περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός λεπτομερεῖς εἰδήσεις μακθάνομεν ἀπὸ Και-

σάριον τὸν Δαπόντεν, ὅστις προήχθη ὑπ' αὐτοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ μετὰ τὸ ὀφφίκιον τῆς πρώτης πεντάδος τῶν κληρικῶν, ἤτοι μέγας ἐκκλησιαρχῆς τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων τὸν Φεδρουάριον τοῦ αὐμδ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, παραθέτων καὶ τὸ γράμμα τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ Καταλόγῳ. Ἀναγράφει δὲ περὶ αὐτοῦ ταῦτα: «Παρθένιος ὁ κοντόφθαλμος, Ἀθηναῖος φιλόσοφος, καὶ αὐτὸς ἀπὸ Καισαρείας διάδοχος, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Πόλιν. Οὗτος ἦλθεν ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι εἰς τὸ Γιάσι διὰ ζητεῖν εἰς τὰς ἡμέρας καὶ αὐτὸς τοῦ αὐθέντου μου Ἰωάννοδχ, καὶ τὸν ἐκατέβη δαμλᾶς, καὶ ἦλθεν εἰς θάνατον, ἐπιάσθη δὲ ἡ γλῶσσά του, καὶ ἐτραυλίζεν ἕως θανάτου» καὶ ἐγύρισε πάλιν εἰς Βουκουρέστι, αὐθεντεύοντας Κωνσταντίνουδα ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννοδα . . . » (Καισαρίου Δαπόντε, Ἱστορικός Κατάλογος. Σάβχ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. γ', σελ. 98). Φαίνεται δ' ὅτι ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ οὐχὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐχὶ ὅπως βιάσθ' ὁ θάνατος ὅπως ἐκ παραδόσεως ἀναγράφεται ἐν σελ. 363, διότι κατὰ τὰ ἤδη ἐκ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Δαπόντε ἀναγραφέντα ἀπόπληκτος γενόμενος, παρέμεινε παραλυτικὸς καὶ τραυλίζων, ὥστε οἶκτον μᾶλλον παρίσταν ἡ αἰδιδυρὸς ἀνὴρ, οὐχὶ δὲ φθόνον κατ' αὐτοῦ· ἡ παράδοσις ἄρα δεῖται ἐπιβεβαιώσεως κατ' ἐμέ. Εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νικολάου Α. Μαυροκορδάτου, συμβάντα τὴν 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 1730, ἐξεφώνησε λόγον ὁ Παρθένιος ἐπιτάφιον δημοσιευθέντα ὑπὲρ Ἑπαμ. Σταματιάδου (Βιογραφίαν τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους κτλ. Ἀθήνησι 1865, σελ. 105-115)· ἐν τέλει δὲ τοῦ λόγου καὶ ἐπίγραμμα δίστιχον ὑπάρχει εἰς αὐτόν· Τὸν λόγον αὐτὸν ἐξεφώνησεν ὁ Παρθένιος, ἱερομόναχος ὢν, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1730, φαίνεται δ' ὅτι ἦν οἰκεῖος τῆς οἰκογενείας Μαυροκορδάτου, δις πορευθεὶς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ οἴκου τούτου εἰς τὰς Ἠγεμονίας καὶ ἐκφωνήσας τὸν ἐπιτάφιον εἰς Νικόλαον τὸν Μαυροκορδάτον. — Σπουδαῖον ἴσως ἔργον τοῦ Παρθενίου ἦν ἡ Ὀθωμανικὴ αὐτοῦ Ἱστορία, ἥς περικηπὴ ὑπάρχει ἐν κώδικι ἀνήκοντι πρότερον μὲν τῷ Δέρκων Νεοφύτῳ, νῦν δὲ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, «Περικοπὴ ἐκ τῆς ὀθωμανικῆς ἱστορίας Παρθενίου πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων» (Σοφ. Οἰκονόμου, Νικολ. Α. Μαυροκ. Ψόφος νικοτιανῆς κτλ. σελ. 7-8), ἡ ἀνεύρεσις τῆς ὁποίας ἴσως διὰ φωτίσθαι σκοτεινὰς σελίδας τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν ἱστορίας τοῦ ἔθνους.

*Εγγραφον ἐν Τερέτιῳ Ποσειδεῖων Σύρου κατὰ Μάιον 1887.

Π. Γ. Ζερλέντης.